

OMATOIMISEN TYÖNHAUN MALLI

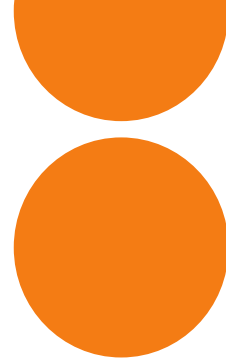
Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:n lausunto 24.8.2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ns. omatoimisen työhaun mallista (täydentää hallituksen esitystä HE 93/2018 vp)

Luonnoksessa esitetään työttömiä työnhakijoita koskevaa omaehtoista työhaun mallia sekä siihen liittyvää seuraamusjärjestelmän uudistamista.

Ensisijaisesti digitaalisuuteen ja automaatioon nojaava palvelutarpeen arviointi pelkistää työnhakijan tilanteen arvioinnin kategoriseksi luokitteluksi, jolloin yksilölliset tilanteet ja tarpeet voivat jäädä huomioimatta. Tämä voi aiheuttaa väliinputoamia erityisesti tilanteissa, joissa henkilö ei itse pysty tai osaa kertoa tilanteestaan oleellisia tietoja digitaalisesti työnhakijaksi ilmoittautuessaan tai vaatia tilanteensa uudelleenarviointia maakunnalta tai palveluntarjoajalta. Kategorisen, lainsäädäntöön perustuvan neljän haettavan työmahdollisuuden sijaan lähtökohta työnhakuvelvollisuudelle pitäisi asettaa tapauskohtaiseen tilannearviointiin perustuen, vaikka määrällinen tavoite haettaville työmahdollisuuksille asetettaisiinkin.

Tavoitteet työttömien yhdenvertaisemman kohtelun toteutumisesta ja työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän yksinkertaistamisesta on kannatettavia. Kuitenkin nyt suunnitellut uudistukset yhdessä vuoden 2018 alusta voimaan tulleen työttömyysturvan aktiivimallin kanssa luovat yksilön kannalta vaikeasti hahmotettavan velvollisuuksien ja seuraamusten järjestelmän. Mallien yhteisvaikutuksia ei kuitenkaan ole esityksessä arvioitu riittävästi. Kahden erillisen mallin sijaan olisi johdonmukaisempaa pyrkiä tuomaan mallit lähemmäksi toisiaan joko niin, että omatoiminen työnhaku otettaisiin aktiivisuutena huomioon työttömyysturvan aktiivimallissa, tai niin, että omatoimisen työhaun tarkastelujakso olisi yhtä pitkä kuin aktiivimallissa.

TÄSTÄ LAKIESITYKSESSÄ ON KYSE:

Henkilön ilmoittautuessa työttömäksi tämän palvelutarpeensa arvioitaisiin digitaalisesti ja hänelle laadittaisiin työllistymissuunnitelma, jossa edellytettäisiin työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä omatoimista työnhakua tai osallistumista kasvupalveluihin. Suunnitelmassa otettaisiin huomioon alueen työmarkkinatilanne, työnhakijan mahdollinen ammattitaitosuoja ja työnhaku- ja työllistymisvalmiudet sekä työ- ja toimintakyky.

Jos hakijan valmiudet ovat kunnossa, työnhakijan edellytettäisiin hakevan neljää työmahdollisuutta kuukauden tarkastelujakson aikana. Työnhakuvelvollisuutta ei tietyin edellytyksin olisi aikana, jona työnhakija on työssä, työllistyy päätoimisesti yrittäjänä tai on työkyvytön. Työhaun seuranta perustuisi lähtökohtaisesti työnhakijan kuukausittain ilmoittamiin tietoihin.

Haettavien työpaikkojen tulisi olla sellaisia, että työnhakijalla on todellinen mahdollisuus työllistyä kyseessä olevaan työhön. Työmahdollisuuksien hakemisena pidettäisiin työhakemusten ekemistä, suoria yhteydenottoja työnantajiin, osallistumista rekrytointitapahtumiin ja esimerkiksi ilmoittautumista vuokratyötä välittävien yritysten rekistereihin.

Suunnitelman laiminlyönti ja työllistymistä edistävästä palveluista kieltäytyminen ja palveluista kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen ilman pätevää syytä vaikuttaisivat porrastetusti työnhakijan oikeuteen saada työttömyysturvaa.

Nykyisistä työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä velvoittavista työtarjouksista luovuttaisiin, mutta työllistymissuunnitelmassa voitaisiin edellyttää yksilöidyn avoimen työpaikan hakemista. Lisäksi työttömyysturvalaista kumottaisiin säännökset, jotka koskevat työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumiseen liittyviä korvauksettomia määräaikoja (eli karensseja).